

DOI:

УДК 316.7:004.77(045)

А. П. Шаповал

ЦИФРОВІ КОЧІВНИКИ: СПОСІБ ПРАЦІ ТА СТИЛЬ ЖИТТЯ

Центр гуманітарної освіти НАН України

ORCID ID: 0009-0000-8032-351X

Анотація. У статті розглядається феномен цифрових кочівників – професіоналів, життя яких проходить у мандрах, професійна діяльність реалізується за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Досліджуються витоки та причини цього явища, форми інституційної підтримки, які роблять життя цифрових кочівників простішим і комфортнішим. Аналізуються результати соціологічних опитувань, які дозволяють сформувати узагальнений образ цифрового кочівника. Здійснена спроба описати ідентичність та стиль життя цифрових кочівників. Робиться висновок, що цифрове кочівництво стало можливим завдяки політичним та технологічним трансформаціям. Цифрове кочівництво передбачає мобільне життя та дистанційний спосіб роботи, формує появу нової ідентичності, впливає на соціальні, економічні процеси, культурну взаємодію. Для цифрових кочівників важливими є цінності нематеріального характеру – саморозвиток, життєвий досвід, знайомство з іншими культурними традиціями.

Ключові слова: цифровий кочівник, дистанційна робота, ідентичність, стиль життя, мобільність, саморозвиток.

Вступ

В усьому світі в багатьох професійних сферах зростає популярність дистанційної форми роботи, для якої характерною є темпоральна та просторова гнучкість, тобто можливість працювати незалежно від місця розташування та часу. Дистанційний спосіб виконання професійних обов'язків може бути привабливим з багатьох причин, від особистих, наприклад, необхідність виконувати догляд за членами сім'ї чи фізична неможливість переміщатися, до екологічних причин, скажімо, небажання витрачати час та ресурси на дорогу до робочого місця. Фахівці, які працюють дистанційно, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології, і водночас подорожують по світу отримали назву цифрові кочівники.

«Цифрове кочівництво, новий спосіб життя, заснований на віддаленій роботі, цифрових технологіях і туристичних поїздках», «цифрові кочівники – це професіонали, які живуть, подорожують і працюють із різних місць із надійним інтернет-з'єднанням», «цифрове кочівництво – технологічний стиль життя, який виходить за межі географічних обмежень» – такі визначення наводить французька дослідниця А. Боцці (Bozzi 2024).

Можливість виконувати багато видів робіт віддалено, яка виникла завдяки високошвидкісному інтернету, хмарним обчисленням, хмарним сховищам, цифровізації документообігу, впровадженню різноманітних платформ для відеоконференцій, спільної роботи таких як Zoom, Google Meet, Microsoft Teams, програмного забезпечення для керування проєктами, розвитку електронної комерції та інших новацій, сприяла перетворенню нечисленного, маргінального явища цифрового кочівництва на популярний тренд сьогодення. Особливо поширенням цифрове кочівництво стало після пандемії COVID-19, коли відкрилися кордони і відновилася можливість подорожей, а також стали очевидними переваги і доцільність дистанційної роботи, продуктивність роботи команд, члени яких дистанційно віддалені один від одного. Політичні трансформації, такі як глобалізація, відкрита економіка, спрощення візового режиму між країнами, угоди про вільний рух торгівлі, послуг, робочої сили, створили сприятливе середовище для поширення тенденцій цифрового кочівництва.

Витоки цього явища започатковані в 2000-х роках, коли певна частина працівників почали використовувати цифрові технології, щоб звільнитися від рутинної праці в офісі і поєднувати роботу, відпочинок та подорожі. Прискорила процеси фінансова криза 2008 року, яка нормалізувала, зробила звичною дистанційну роботу. Дистанційний режим роботи допомагав компаніям мінімізувати витрати на утримання приміщень, а працівникам отримувати більш гнучкі умови праці. При цьому забезпечуючи собі певну стабільність зайнятості, наприклад, завдяки розширенню регіону можливого працевлаштування. Криза акцентувала необхідність розширення стійкості і адаптивності робочої сили. Під час пандемії можливості віддаленої роботи дозволи продовжити діяльність багатьох організацій, оскільки співробітники продемонстрували здатність бути продуктивними поза межами традиційного робочого місця.

Мета дослідження

Мета статті – проаналізувати феномен цифрового кочівництва, як способу реалізації професійної діяльності та стилю життя. Виділити чинники, які мотивують обирати мандрівний спосіб життя, презентувати узагальнений «образ» цифрового кочівника, сформований на основі соціологічних опитувань. Проаналізувати можливі впливи поширення стилю життя цифрових кочівників на різні сфери суспільного буття.

Методологія дослідження

Для аналізу феномену цифрового кочівництва використано компаративістський, герменевтичний, контекстуальний аналіз. Аксиологічний та соціокультурний методи дозволили виділити типологію чинників, які мотивують обирати мандрівний спосіб життя. Компаративістський аналіз матеріалів соціологічних опитувань дозволив сформувати узагальнений «образ» цифрового кочівника, експлікувати їхні основні ціннісні пріоритети життя та діяльності.

Результати

Стиль життя цифрових кочівників набув популярності у 2010-х роках і сформував образ міленіала, який працює за ноутбуком на сонячних пляжах. Вважається, що термін «цифрове кочівництво» запровадили у 1997 році дослідники

Цудзьо Макімото та Девід Меннерс. Вони пророкували, що поширення віддаленої роботи змінить суспільне життя, національні держави змушені будуть конкурувати за громадян, особливо високоосвічених та висококваліфікованих (Makimoto, Manners 1997). Також автори передбачали, що поширення цифрового кочівництва змінить ціннісні пріоритети, зокрема призведе до зниження матеріалістичних цінностей та націоналістичних настроїв. А. Боцці відзначила, що 2015 рік мав важливе значення для історії цифрового кочівництва, бо з цього часу різко зріс академічний інтерес до цього явища. З'явилася значна кількість рецензованих публікацій у журналах та книгах, доповіді на конференціях (Bozzi 2024).

Цифрові кочівники поєднують роботу та відпочинок, використовують вигідні візові та податкові системи для створення оптимального для себе способу життя. Неважливим є, чи подорожі передбачають перетин кордонів; суттєвим є те, що професійна діяльність здійснюється за межами робочого місця, на віддалі від постійних домівок і супроводжується переїздами. Мобільність дозволяє отримувати різноманітний культурний досвід, виконуючи при цьому професійні обов'язки. Подальші дослідження показали, що життя цифрових кочівників є не таким уже й безхмарним. Хоча вони і звільнилися від тиску офісних вимог, але вимушені вирішувати численні бюрократичні проблеми, пов'язані з податковим законодавством, візами, дозволами на роботу тощо. Тобто, щоб жити там, де бажаєш, потрібно добре розбиратися не лише в місцевих соціокультурних особливостях, але й в юридичних питаннях, зокрема, податкових системах, трудовому законодавстві, загалом правилах проживання в країнах, обраних для перебування. При цьому цифрові кочівники нерідко стикаються з певними формами нерівності, наприклад, більше можливостей отримати візу буде мати володар т. з. «сильного паспорту», тобто громадяни США, Європи, Великої Британії, Австралії та Південної Кореї (Cook 2022).

Професійна сфера цифрових кочівників є різноманітною. Вони надають онлайн послуги, наприклад, займаються викладанням мов, розробляють програмне забезпечення, працюють у сфері веб-дизайну, маркетингу, творчих професій тощо. Переважно цифрові кочівники мають спеціальну освіту, належать до професіоналів, які працюють у технологічному секторі, комунікаціях та інтернет-галузях, де можна широко використовувати можливості віддаленої роботи. Поширеним серед цифрових кочівників є використання дропшипінгу – електронний комерції, коли продають товари, які ніколи не бачили, вироблені в країнах, куди, можливо, ніколи не поїдуть, клієнтам зі всього світу. Сайт електронної комерції Shopify визначає цей вид комерції у такий спосіб: Дропшипінг – це метод виконання замовлень, коли магазин не зберігає товари, які продає на складі. Натомість магазин купує товар у стороннього постачальника та доставляє його безпосередньо покупцю. В результаті продавцю не потрібно безпосередньо мати справу з товаром (Ferreira 2022). Отже робота продавця полягає у

забезпеченні логістичних, комунікаційних функцій, при цьому передбачає обізнаність у сфері митного, податкового законодавства.

Сучасні цифрові кочівники користуються певною інституційною підтримкою. Зокрема, існують консалтингові фірми, які на своїх сайтах розміщують корисну для них інформацію, скажімо Nomads.com, Nomads Embassy. Популярні серед цифрових кочівників веб-сайти, такі як NomadList і HoodMaps, надають різноманітні рейтинги корисних послуг, щоб допомогти їм знайти найкращі напрямки відповідно до власних інтересів і вимог. Існують також професійні форуми, наприклад, Nomad Cruise і щорічний фестиваль (Digital Nomads Festival, DNX) для цифрових кочівників, на яких вони обмінюються досвідом, корисною інформацією. Деякі країни, регіони з метою інтенсифікації економічного життя створюють привабливі умови, наприклад, будують коворкінги та колівінги. Готелі та хостели також почали враховувати специфічні потреби цифрових кочівників. Активно використовують цифрові кочівники апартаменти Airbnb, які як правило, є більш доступними та гнучкими щодо сервісу, ніж звичайні готелі. Туристичний сектор адаптує свої пропозиції до потреб віддалених працівників, які подорожують сім'ями. Наприклад, готельна група Marriott організувала робочі місця та спеціалізовані заходи для дітей, мережа готелів Radisson надає номери, повністю обладнані для віддаленої роботи, готель Yotel у Нью-Йорку створений виключно для цифрових кочівників та мандрівних бізнесменів (Floričić, Pavia 2021). Також з'явилися мережеві сервіси, які допомагають працевлаштуватися цифровим кочівникам, скажімо, Upwork, Remoteok, Mechanical Turk.

Інтерес до вивчення феномену цифрового кочівництва зростає, адже це явище не втрачає популярності, а, навпаки, розвивається. З'являються нові форми цифрового кочівництва, також зростає популярність віддаленої роботи. Збільшується і кількість роботодавців, які підтримують політику глобальної мобільності віддалених працівників.

Образ цифрового кочівника за даними соціологічних опитувань

На сайті Nomads.com за результатами опитування 36397 цифрових кочівників із різних регіонів світу, представлено узагальнений образ цифрового кочівника 2025 року. Це 36 річний чоловік, прогресивних поглядів, не релігійний, не одружений, має ступінь бакалавра, найчастіше працює з домашнього офісу розробником програмного забезпечення, заробляє приблизно 85 тис. доларів на рік, має громадянство США, оптимістично налаштований, обожнює каву та піші прогулянки, вакцинований від COVID-19 (Nomads.com 2025).

У звіті «Digital Nomads: Nomading Normalizes in 2024» компанії MBO Partners презентовано узагальнений «портрет» цифрового кочівника США. Матеріали звіту ґрунтуються на онлайн опитуванні 2024 року 6575 жителів США, у тому

числі 1178 нинішніх цифрових кочівників (MBO Partners 2024).

У Звіті зазначається, що 18,1 мільйона працюючих громадян США наразі позиціонують себе як цифрових кочівників, що на 4,7% більше, ніж у минулому році, і на понад 147% більше, ніж у 2019 році. Цей рівень зростання відображає поширеність феномену. Сьогодні 11% американських робітників називають себе цифровими кочівниками. Молодші покоління, тобто покоління Z, народжені в 1997-2012 роках, (26%) та міленіали, народжені в 80-х роках 20ст., (38%), як і раніше, складають більшість цифрових кочівників (64%). При цьому, майже кожен сьомий (14%) американський цифровий кочівник має вік 55 років і старше, що свідчить про привабливість цієї тенденції всіх категорій вікового спектру. 40% опитаних повідомили, що в наступному році будуть більше подорожувати в середині країни, а не закордоном. У 2024 році в середньому цифровий кочівник відвідав 6.6 локацій, і провів у середньому 5.7 тижня в кожній локації. Це вважається не надто активними міграціями, який називають сломадінгом (повільними подорожами), він дозволяє більше дізнаватися про місцеву культуру, вести активне соціальне життя і зменшує стрес від подорожей та підвищує продуктивність роботи. Цифрові кочівники США працюють у сферах інформаційних технологій (19%), творчих послуг (14%); освіти та професійної підготовки (9%); продажі, маркетингу та PR (9%); фінансів та бухгалтерського обліку (8%); консалтингу, коучингу та досліджень (7%).

Більшість цифрових кочівників використовують у своїй роботі цифрові інструменти та Інтернет, відповідно, вони відзначають, що мають сильні технічні навички, зокрема, навички роботи зі штучним інтелектом (ШІ). 79 % цифрових кочівників повідомляють, що використовують штучний інтелект у своїй роботі, при цьому 35% вважають себе просунутими, а 51% середніми користувачами штучного інтелекту. Серед працівників, які не є цифровими кочівниками це співвідношення відповідно з 60%, які використовують ШІ – 24% – просунуті користувачі, а 45% – середнього рівню.

Цифрові кочівники добре освічені: 52% з них мають вищу освіту, натомість у середньому серед дорослих американців цей показник становить 35%. 18% повідомляють, що мають вчений ступінь, натомість загалом серед американців мають вчений ступінь 13% дорослого населення (MBO Partners 2024).

Консалтингове агентство Global Intelligence Unit на своєму сайті в 2024 році представило звіт «Глобальний цифровий кочівник». У звіті звертається увага на розширенні контингенту цифрових кочівників. Якщо раніше це були переважно фрілансери чи самозайняті працівники, то зараз, завдяки можливостям відділеної роботи, додаються і власники бізнесу, засновники стартапів. У цьому звіті підкреслюють поширення феномена «сломадизму» (повільних подорожей). Сломадизм є прикметним тим, що подорожні не

намагаються швидко змінювати місце свого перебування, а, навпаки, затримуються у певній країні протягом тривалого часу і, в кінцевому підсумку, починають претендувати на постійне проживання чи натуралізацію. Зазвичай привабливим є громадянство в країнах з так званим більш потужним паспортом (за рейтингом Global Citizen Solutions), який дає можливість розширити мобільність і комфортніше переміщуватися по світу. У багатьох випадках громадяни з країн зі слабшим паспортом розглядають подорожі як можливість набуття другого громадянства. Це дає можливість жити і працювати в різних країнах без постійного клопоту з поданням запитів на отримання візи. У звіті наводиться актуальна інформація про можливості цифрового кочівництва в 65 країнах Європи, Північної та Південної Америки, Азії, Африки, Океанії. Інтегровано дані стосовно вартості віз для цифрових кочівників, візових пільг, податкового законодавства, наявності можливості отримати дозвіл на постійне проживання, що відкриває шлях до громадянства, а також якості та вартості життя, наявності необхідної інфраструктури для віддаленої роботи та комфортного проживання тощо (Global Intelligence Unit 2024).

Інституційна підтримка цифрового кочівництва

Aroles, J., Granter, E., & Vaujany, F. стверджують, що цифрове кочівництво стає все більш інституціоналізованим та професіоналізованим. Причому не слід його розглядати виключно у руслі емансипації від тиску офісу, просторових обмежень, хоча такий дискурс присутній у багатьох дослідженнях з даної теми. Загалом цифрове кочівництво постає як продовження капіталістичних логік, а не як альтернатива їм (Aroles, Granter, Vaujany 2020).

Роботодавці також починають сприяти цифровому кочівництву, що є цілком обґрунтованим. Як демонструють дослідження, віддалена робота часто призводить до підвищення продуктивності праці. Наприклад, дослідження Стенфордського університету показало, що у 2020 році віддалені працівники були на 5% продуктивнішими, ніж їхні колеги в офісі, а до 2022 року цей показник зростає до 9%, оскільки компанії адаптуються до практики віддаленої роботи та інвестують в допоміжні технології (Barrero, Bloom, Davis 2021). У рамках проекту «Tracking Happiness», який опитав 12 455 респондентів, було виявлено, що можливість працювати віддалено на 20% збільшує відчуття щастя у співробітників. Зростання почуття щастя особливо значне серед міленіалів та покоління Z, які повідомили про вищу задоволеність роботою, коли їм надали можливість працювати віддалено. Крім того, працюючи віддалено працівники демонструють підвищену відданість своїй команді, компанії та роботі (Tracking Happiness 2023). Тому, ймовірно, віддалена робота стане звичною формою реалізації професійної діяльності, трансформуючи уявлення про колективну працю, відпочинок, спілкування з колегами тощо.

Активно формується індустрія підтримки цифрових кочівників. Виникають організації, які надають цифровим кочівникам транскордонне медичне страхування, фінансові послуги, тимчасові робочі та житлові приміщення. З'являються поселення цифрових кочівників, в яких є інфраструктура для забезпечення життя та віддаленої роботи. Все більше організацій у своїй діяльності впроваджують політику сприяння цифровим кочівникам, оскільки вони у своїй більшості мають затребувані навички. Країни та міста створюють умови привабливі для цифрових кочівників, вважається їх перебування позитивним економічним фактором, адже вони витрачають більше грошей ніж туристи. Вже понад 60 країн створили спеціальні візи цифрових кочівників та інші програми, що полегшують перебування в країні (MBO Partners 2024).

За даними звіту Global Intelligence Unit, в Європі 23 суб'єкти пропонують т.з. візи Цифрового кочівника, або подібні схеми, що становить приблизно 35,38% від загальної кількості. Для порівняння, в Північній та Південній Америці такі візи пропонують 25 суб'єктів, що становить 38,46% від загальної кількості. Решта регіонів, Азія, Африка та Океанія, вносять значно менший внесок – 11 (16,92%), 5 (7,69%) та 1 (1,54%) суб'єкти відповідно (Global Intelligence Unit 2024).

Після спалаху пандемії COVID-19 у 2020 році спостерігалось значне зростання створення програм цифрових кочівників. До 2020 року впровадження таких схем було спорадичним, щороку запускалося лише кілька програм. Однак у 2020 році спостерігався різкий сплеск – 16 нових програм, і ця тенденція продовжилася, було запущено ще з 16 програм у 2022 році та 13 у 2021 році. Прикметно, що 91% таких програм були запущені після початку пандемії, а 25% були прийняті у 2020 році, що підкреслює, як перехід до віддаленої роботи та підвищений попит на гнучкість стимулювали розвиток віз цифрових кочівників. (Global Intelligence Unit 2024). Адаптація законодавства для створення дружнього середовища для цифрових кочівників, особливо після пандемії COVID-19, передусім зумовлена потребою залучення висококваліфікованих працівників для вирішення проблеми дефіциту робочої сили.

Ідентичність та стиль життя цифрових кочівників

А. Боцці стиль життя цифрових кочівників розглядає як «життя в русі», в якому межі між роботою та відпочинком, між буттям дома та буттям поза домом розмиваються. При цьому важливим є місце тимчасового перебування – «причал», це передусім коворкінги та колівінги, готелі з програмами довгострокового перебування для віддалених працівників. Хоча мотивацією для прийняття способу життя цифрового кочівника є бажання отримати свободу, звільнитися від офісних правил та регламентів, знайомитися з різними культурами та історичними місцями, водночас існують і матеріальні чинники. Переміщення може дати можливість підвищити

якість життя за допомогою т. з. «геоарбітражу» – коли дохід отримується в країнах із більш високими заробітними платами, а витрати переносяться у місця з нижчою вартістю життя. Це дозволяє покращити власне життя за рахунок збільшення купівельної спроможності. А. Боцці підкреслює, що традиційні уявлення про ідентичність як про щось стаке і фіксоване є анахронізмом для цифрових кочівників. Кочівники «розтягують» свою ідентичність, щоб відповідати різним місцям свого перебування, відносинам та інтересам. Їх подорожі, повсякденні комунікації та взаємодії з технологіями відіграють вирішальну роль у формуванні ідентичності. Онлайн-платформи та соціальні мережі, слугують місцями для презентації та розвитку ідентичності цифрових кочівників (Bozzi 2024).

Важливим для визначення ідентичності DN є розуміння того, що для них є домом. Дім для цифрових кочівників, як і ідентичність, має багато конотацій – це може бути будь-яка точка світу, яка надає відчуття «присутності вдома», місцем де живе сім'я, черговим місцем зупинки під час мандрівки, де можна спілкуватися з однодумцями та друзями тощо. Іноді спосіб життя цифрових кочівників розглядають як відмову від матеріалістичних цінностей. Справді, цифрові кочівники віддають перевагу можливості набувати досвід, отримувати враження, а не накопиченню власних речей. Але не відхід від матеріалізму, а радше новий спосіб сигналізації соціального статусу, наприклад, через подорожі, характерний для цифрових кочівників (Bozzi 2024).

Для розуміння ідентичності цифрових кочівників важливим є їхнє ставлення до роботи. Хоча свої подорожі вони підпорядковують роботі, обирають маршрути та місця де є можливість працювати, але робота це засіб, який дозволяє подорожувати, а не основна мета. Натомість основна мета – це саморозвиток, життєвий досвід, що виходить за межі професійного розвитку, пов'язаного з роботою (Reichenberger 2018). Подорожі створюють можливості для саморозвитку та навчання, знайомства з різними культурами та традиціями. Це робить цифрове кочівництво особливим стилем життя (Kozak, Cetin, Alrawadieh 2024).

Особливістю цифрових кочівників є те, що вони часто не обмежуються одним місцем роботи, а працюють у режимі багатозадачності, постійно шукають нові кар'єрні можливості та вивчають способи вдосконалення своїх навичок. Дехто займається волонтерською діяльністю в місцях, які відвідує. Тобто стає важче класифікувати їх за професійною приналежністю. Більшість видів робіт, які стосуються використання знань та навичок роботи з інформацією, які не вимагають особистої присутності, але можливо виконати за допомогою інформаційних технологій, вважаються придатними для цифрового кочівника.

Важливою рисою цифрового кочівника є відповідальність за власне життя та продуктивність роботи. Тому вони повинні бути професіоналами, але і також повинні володіти навичками управління

часом (тайм-менеджменту), гнучкістю в організації роботи, бути орієнтованим на результат, мати емоційний та культурний інтелект, бути відкритим до спілкування, діалогу. Тобто, цифрові кочівники повинні бути дуже самодисциплінованими, що контрастує з поширеним образом людини, яка працює на тропічному пляжі в тіні кокосової пальми. Для цифрових кочівників ефективність та результативність у роботі та дозвіллі стає сенсом життя, що нагадує протестантську трудову етику. Тому вони вільний час іноді витрачають на підвищення своєї продуктивності, займаючись йогою, фізичними вправами, медитацією, підвищенням професійних навичок. Це необхідно, адже кочівники зазвичай обирають місця для відпочинку та туризму як локації для своєї роботи, що вимагає зусиль для концентрації уваги, зосередженості на робочих питаннях. Оскільки вони рідко повністю відволікаються від роботи, межі між роботою та особистим життям стають розмитими, тому рівень перевантаження зростає. Проте емоції від подорожей, нові враження можуть компенсувати і переважити негативні наслідки. Хоча існують певні складності в житті цифрових кочівників. Наприклад, їм непросто створити сім'ю. У разі появи дітей у сім'ї цифрових кочівників, мандрувати стає складніше. Освіта, охорона здоров'я, догляд за дітьми все це ускладнює і вимагає додаткового планування подорожей (Kozak, Cetin, Alrawadieh 2024).

Обговорення

Цифрове кочівництво – новий спосіб життя мандрівників, що використовують принципи віддаленої роботи при допомозі цифрових технологій, відносно нове явище, яке стає дедалі поширенішим і отримує інституційну підтримку на рівні країн та регіонів. Залучення цифрових кочівників, ймовірно, може приносити користь країнам та регіонам, хоча вплив на різні сфери ще недостатньо вивчений. Значна кількість країн вносять зміни до свого законодавства, запроваджують візи цифрових кочівників. Звичайно, це вимагає значних інвестицій в інфраструктуру з боку країн, що приймають, регіонів та міст, бо потреби цифрових кочівників відрізняються від потреб звичайних туристів та тих, хто відпочивав. Цифрові кочівники потребують наявності обладнаних робочих місць для віддаленої співпраці, швидкісного інтернету. Важливою є технологічно обладнана інфраструктура для життя та дозвілля. Тому готелі, кав'ярні, бари та ресторани повинні мати місця для нетворкінгу. Приваблюють цифрових кочівників регіони з м'яким кліматом, красивою природою, невеликою вартістю життя, легкістю в отриманні довгострокових віз, наявністю можливості займатися спортом та оздоровлюватися, відвідувати культурні заходи (Zhou, Buhalis, Fan, Ladkin, Lian 2024).

Цифрове кочівництво має як позитивний, так і негативний вплив на соціальні, економічні процеси, урбаністику тощо. Наприклад, від'їзд із міст може розвантажити інфраструктуру, але також

це є відтіком мізків, кваліфікованих кадрів, зменшення податкових надходжень, через здійснення платежів за допомогою міжнародних он-лайн платформ, іноді у формі крипто валют. З іншого боку, принцип віддаленої роботи може надати можливість працювати людям з обмеженими можливостями та матерям з маленькими дітьми, для яких існують проблеми з поїздками на роботу. Цифрове кочівництво може дозволити громадянам з низьким рівнем доходу подорожувати, відпочивати і одночасно працювати.

Вплив на територію, до якої приїжджають кочівники, також є неоднозначний. Може зрости конкуренція за наявні робочі місця, але це може компенсуватися створенням нових робочих місць у галузях, які обслуговують кочівників, наприклад у коворкінгах. Загалом для регіонів, що приймають цифрові кочівники є навіть більш привабливим, бо витрачають більше грошей, ніж звичайні туристи та ті, хто приїжджає у відрядження. Окрім прямого економічного впливу, є також вплив побічний. Взаємодія в коворкінгах може сприяти розвитку місцевих професіоналів та фірм, з'являються можливості для створення бізнес-контактів, що призводить до обміну практичними знаннями та сприяє розробці спільних бізнес-проектів. Цифрові кочівники тісно взаємодіють із місцевими жителями, тому вони стають скоріше сусідами, ніж клієнтами для обслуговування. Така інтенсивна міжособистісна взаємодія може об'єднувати культури та сприяти розвитку дружніх комунікацій, співпраці.

Висновки

Цифрове кочівництво стало можливим завдяки політичним та технологічним трансформаціям. Політичні трансформації призвели до глобалізації, відкритої економіки, спрощення візового режиму між країнами, угоди про вільну торгівлю, вільний рух послуг, робочої сили. Технологічні трансформації стали можливими завдяки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, хмарних технологій, високошвидкісному інтернету тощо.

Цифрове кочівництво передбачає мобільний спосіб життя та дистанційний спосіб роботи, формує появу нової ідентичності та стилю життя особистості, впливає на соціальні, економічні процеси, культурну взаємодію. Для цифрових кочівників важливими є цінності нематеріального характеру – саморозвиток, життєвий досвід, знайомство з іншими культурними традиціями.

Мотивацією для прийняття способу життя цифрового кочівника можуть бути чинники: психологічні – прагнення свободи, звільнення від офісних правил та регламентів; культурні – можливість знайомитися з різними культурами та історичними місцями, зустрічатися з однодумцями; економічні – можливість підвищити якість життя, отримуючи дохід у країнах з більш високими заробітними платами, а витрати переносити у місця з нижчою вартістю життя. Найпростіше розпочати життя цифрового кочівника

професіоналам, діяльність яких пов'язана з цифровими технологіями.

Цифрове кочівництво впливає на соціальні, культурні, політичні, освітні, економічні процеси, урбаністику тощо. Цифрове кочівництво як сучасний феномен потрібно розглянути у контексті номуадизму як концепту філософії постмодернізму. Ці питання стануть темами подальших досліджень.

Список літератури

1. Bozzi, A. Digital nomadism from the perspective of places and mobilities: a literature review. *Eur. Transp. Res. Rev.* 2024, 16, 50. <https://doi.org/10.1186/s12544-024-00663-z>.
2. Makimoto T, Manners D. *Digital Nomad*. New York: Wiley. 1997, 256p.
3. Cook, D. (2022). Breaking the Contract: Digital Nomads and the State. *Critique of Anthropology*, 42(3), 304-323. <https://doi.org/10.1177/0308275X221120172>
4. Ferreira C. What is dropshipping? *Shopify Blog*, 2022, 13 January. <https://www.shopify.co.uk/blog/what-is-dropshipping> 09.01.2025
5. Floričić, T., Pavia, N. Linkage of leisure with remote work and digital nomadism in tourist accommodation facilities. *ToSEE – Tourism in Southern and Eastern Europe*. 2021, Vol. 6, pp. 247-268. <https://doi.org/10.20867/tosee.06.17>
6. Nomads.com (2025) *The 2025 State of Digital Nomads* 05.01.2025
7. MBO Partners (2024) *Digital Nomads: Nomading Normalizes in 2024*. Available at 2024 Digital Nomads Trends Report: Nomads are Here to Stay - MBO Partners 05.01.2025
8. Global Intelligence Unit. *Global Digital Nomad Report*. 2024. Available at Full Report: Global Digital Nomad - Global Intelligence Unit 09.01.2025
9. Aroles, J., Granter, E., & Vaujany, F. (2020). 'Becoming mainstream': The professionalisation and corporatisation of digital nomadism. *New Technology, Work and Employment*, 35(1), 114–129. <https://doi.org/10.1111/ntwe.12158>
10. Barrero J. M., Bloom N., Davis S. J. Why working from home will stick. 2021. Working Paper 28731 DOI 10.3386/w28731 <http://www.nber.org/papers/w28731>
11. Tracking Happiness. Remote work is linked to happiness: Study of 12,455 respondents. 2023. Available at <https://www.trackinghappiness.com> 05.01.2025
12. Reichenberger I. Digital nomads – a quest for holistic freedom in work and leisure. *Annals of Leisure Research*. 2018. Vol. 21(3):364-380. DOI: 10.1080/11745398.2017.1358098
13. Kozak, M., Cetin, G. and Alrawadieh, Z. Repositioning Work and Leisure: Digital Nomads Versus Tourists. *Int J Tourism Res.* 2024. 26: e2732. <https://doi.org/10.1002/jtr.2732>
14. Zhou, L., Buhalis, D., Fan, D. X. F., Ladkin, A., & Lian, X. Attracting digital nomads: Smart destination strategies, innovation and competitiveness. *Journal of Destination Marketing & Management*. 2024. 31, 100850. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2023.100850>

References

1. Bozzi, Alberica. 2024. "Digital Nomadism from the Perspective of Places and Mobilities: A Literature Review." *European Transport Research Review* 16: 50. <https://doi.org/10.1186/s12544-024-00663-z>.
2. Makimoto, Tsugio, and David Manners. 1997. *Digital Nomad*. New York: Wiley.
3. Cook, Dave. 2022. "Breaking the Contract: Digital Nomads and the State." *Critique of Anthropology* 42 (3): 304–323. <https://doi.org/10.1177/0308275X221120172>.
4. Ferreira, Corey. 2022. "What Is Dropshipping?" *Shopify Blog*, January 13. <https://www.shopify.co.uk/blog/what-is-dropshipping>.
5. Floričić, Tamara, and Nadia Pavia. 2021. "Linkage of Leisure with Remote Work and Digital Nomadism in Tourist Accommodation Facilities." *ToSEE – Tourism in Southern and Eastern Europe* 6: 247–268. <https://doi.org/10.20867/tosee.06.17>.
6. Nomads.com. 2025. *The 2025 State of Digital Nomads*. <https://nomads.com>.
7. MBO Partners. 2024. *Digital Nomads: Nomading Normalizes in 2024*. <https://www.mbopartners.com/blog/workforce-trends/digital-nomads-2024-trends>.
8. Global Intelligence Unit. 2024. *Global Digital Nomad Report* 2024. <https://globalintelligenceunit.com/digital-nomad-report>.
9. Aroles, Jeremy, Edward Granter, and François-Xavier Vaujany. 2020. "Becoming Mainstream: The Professionalisation and Corporatisation of Digital Nomadism." *New Technology, Work and Employment* 35 (1): 114–129. <https://doi.org/10.1111/ntwe.12158>.
10. Jose Barrero, Nicholas Bloom, and Steven J. Davis. 2021. "Why Working from Home Will Stick." *National Bureau of Economic Research Working Paper* 28731. <https://doi.org/10.3386/w28731>.
11. Tracking Happiness. 2023. "Remote Work Is Linked to Happiness: Study of 12,455 Respondents." <https://www.trackinghappiness.com>.
12. Reichenberger, Ina. 2018. "Digital Nomads – A Quest for Holistic Freedom in Work and Leisure." *Annals of Leisure Research* 21 (3): 364–380. <https://doi.org/10.1080/11745398.2017.1358098>.
13. Kozak, Metin, Gurel Cetin, and Zaid Alrawadieh. 2024. "Repositioning Work and Leisure: Digital Nomads Versus Tourists." *International Journal of Tourism Research* 26: e2732. <https://doi.org/10.1002/jtr.2732>.
14. Zhou Lingxu, Dimitrios Buhalis, Daisy Fan, Adele Ladkin, and Xiao Lian. 2024. "Attracting Digital Nomads: Smart Destination Strategies, Innovation and Competitiveness." *Journal of Destination Marketing & Management* 31: 100850. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2023.100850>.

A. Shapoval

DIGITAL NOMADS: WAY OF WORKING AND LIFESTYLE

Introduction. The lifestyle of digital nomads, professionals combining remote work based on information and communication technologies, cloud technologies, high-speed Internet with travel, and exploration of different cultures and historical places, is gaining popularity worldwide. The aim of the article is to analyze the phenomenon of digital nomads, their professional activities, and their lifestyle. To present a generalized profile of a digital nomad based on sociological surveys. Research methods. To analyze the phenomenon of digital nomadism, comparative, hermeneutic, and contextual methods are employed. Axiological and sociocultural approaches made it possible to identify a typology of factors that motivate individuals to choose a nomadic lifestyle. Comparative analysis of sociological survey data enabled the formation of a generalized "portrait" of the digital nomad, explicating their core value orientations in life and work. Research results. It is shown that the phenomenon of digital nomadism emerged in the 2000s, gained popularity after the COVID-19 pandemic, when borders opened and travel opportunities resumed, and the benefits of remote work became apparent. The generalized image of a digital nomad is a representative of Generation Z or a millennial, most often male and working in IT or as an advanced digital user. This person sees the meaning of life in self-development and values the pursuit of diverse experiences, knowledge, and impressions. Discussion. Digital nomadism is becoming increasingly widespread and is receiving institutional support at both national and regional levels. A growing number of countries are amending their legislation and introducing digital nomad visas. While this requires substantial investment in infrastructure on the part of host countries, it is widely believed to have a positive impact on both the economy and the social sphere. Conclusions. Digital nomadism has become possible due to political and technological transformations. Digital nomadism implies a mobile lifestyle and remote work, fostering the development of a new identity and way of life. This phenomenon also influences social and economic processes as well as cultural interaction. For digital nomads, intangible values such as self-development, personal experience, and engagement with diverse cultural traditions are of central importance.

Keywords: digital nomad, remote work, identity, lifestyle, mobility, self-development.